

1895-ben gróf Nádasdy Ferenc vette át a masteri, vagyis magyarul a falkanagyi tisztet gróf Eszterházy Miklóstól.

Még számosan vagyunk, kik e kor gyönyörű sportjára élénken emlékezünk. Talán a legjobban úgy tudnám ezen időket jellemezni, ha egy napot ezen időkből leírok. Abban a reményben, hogy a közeljövőben ezt megtehetem, most azzal zárom soraimat, hogy azt hiszem, hogy azoknak, kik az alagkörnyéki sport iránt érdeklődnek, nem éppen érdektelen dolgokat mondtam el; mert vajjon mi lehet egy sportembernek érdekesebb, mint tudni azon helyek sporttörténetét, ahol most az illető maga élvezi kedvenc sportját.

Pomponius Ego.

Rovalvezető: Kadič Ottokár dr.

A Táborhegyi sziklaüreg.

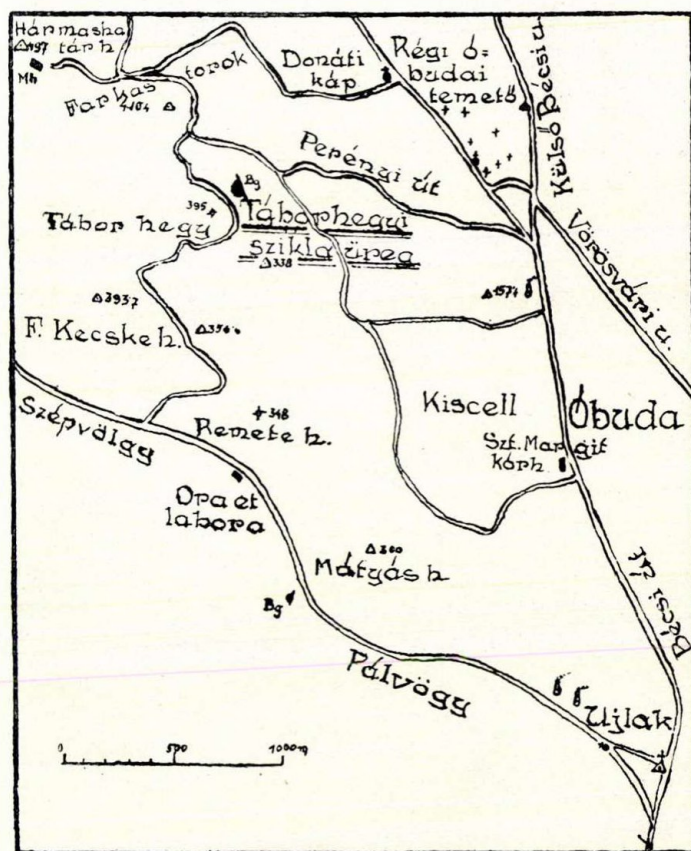
A budai hegyekben gyakoriak a barlangok és a kisebb-nagyobb üregek, miket szakembereink és turistáink lankadatlan szorgalommal és lelkesedéssel keresnek fel s kutatnak át. Sajnos, hogy a budai hegyek barlangjai közül alig egy-kettő van monografikusan feldolgozva és még igen sok a tennivaló e téren.

1927-ben meglátogattam az Óbuda határában lévő Táborhegyi sziklaüreg, melyet 1924-ben Kadič professzor írt le az A Természet szeptemberi számában (7). Kadič professzor akkor nem járhatta be az egész üreg, s így egyes részleteit nem is mérhette fel. Tekintettel arra, hogy a székesőváros közelében nyíló, könnyen hozzáférhető barlangról van szó, nem tartom érdektelennek Kadič professzor felvételeit az azóta hozzáférhetővé vált részek leírásával kiegészíteni.

Kadič prof. leírja a sziklaüreg részei közül az I. Bejáratí fülkét, II. Előcsarnokot, III. Folyosót, azonkívül a Hátulsó szakaszt (IV.) és a Rókalyukat (V.). Az utóbbiba sikerült behatolnom, mikor is további üregekre bukkantam. Ezért Kadič prof.-tól Hátulsó szakasznak nevezett részt inkább IV. Pitvarnak, a »Rókalyukat« pedig V. Toroknak nevezem. A Toroknak az elején, az északi oldalon találjuk a VI. Nagy- és VII. Kisfülkét. A Torok végén levő VIII. Hátulsó szakaszból nyílik a IX. Zug és a X. Ravaszlyuk. Az általam térképezett újabb részek leírása a következő:

A Torok 6.5 m hosszú, átlagos magassága 0.80 m, átlagos szélessége 0.60 m. A keskeny, alacsony folyosó

egy felfelé elkeskenyedő hasadék mentén képződött, amely egy helyen 1.50 m magasra emeli fel a kicsiny folyosó boltozatát. Fenekét dolomittörmelék és vékony agyagréteg borítja. Közvetlenül a Torok elején találjuk, északi irányban a Nagy- és Kisfülkét. A Nagyfülkébe egy alacsony (0.35—0.50 m) résen keresztül juthatunk be. Hossza 2.50 m, szélessége pedig 0.90 és 1.88 m között változik, átlagos magassága kb. 1 m. Fenekét finom dolomittára fedi, kevés agyaggal; oldalán apró cseppkő-képződményeket találunk. A Nagyfülkéből visszahátrálva a Torokba, mindjárt mellette találjuk a Kisfülkét, mely az előbbihez hasonló, csupán méreteiben valamivel kisebb, hossza 1.90 m, átlagos szélessége pedig 1.20 m. A Torok végén jutunk a Hátulsó szakaszba, miután egy 1 m magas sziklafokon leereszkedtünk. Az a hasadék, melynek mentén a Torok halad, itt folytatódik s a Hátulsó szakasz északi oldalán 5 m magasságra felemelkedik; a hasadék legmagasabb pontjáról állandóan szivárgó víz egy nagy üreget korrodált ki. Magának a Hátulsó szakasznak magassága 0.35—1 m között változik, hossza 3.50 m, szélessége 2.50 m, átlagban számítva. Nagyobb dolomitsziklák hevernek a fenékén, meszes agyagba ágyazva. A Hátulsó szakasz délnyugatra a Zugban folytatódik, melynek alacsony, keskeny nyílásán átjutva egy meredeken felfelé emelkedő »vakablak«-ban folytatódik. Szélessége a bejáratnál nem több 0.25—0.30 m-nél, magassága 0.35—0.60 m, de beljebb kitágul 0.80—1 m-re. Hossza majdnem eléri az 5 m-t. Talaja sajátságos módon már nem agyagos, hanem humuszos, melyben apró recens gerincesek (mezei nyúl stb.) csontjait találtam. Nyilván-

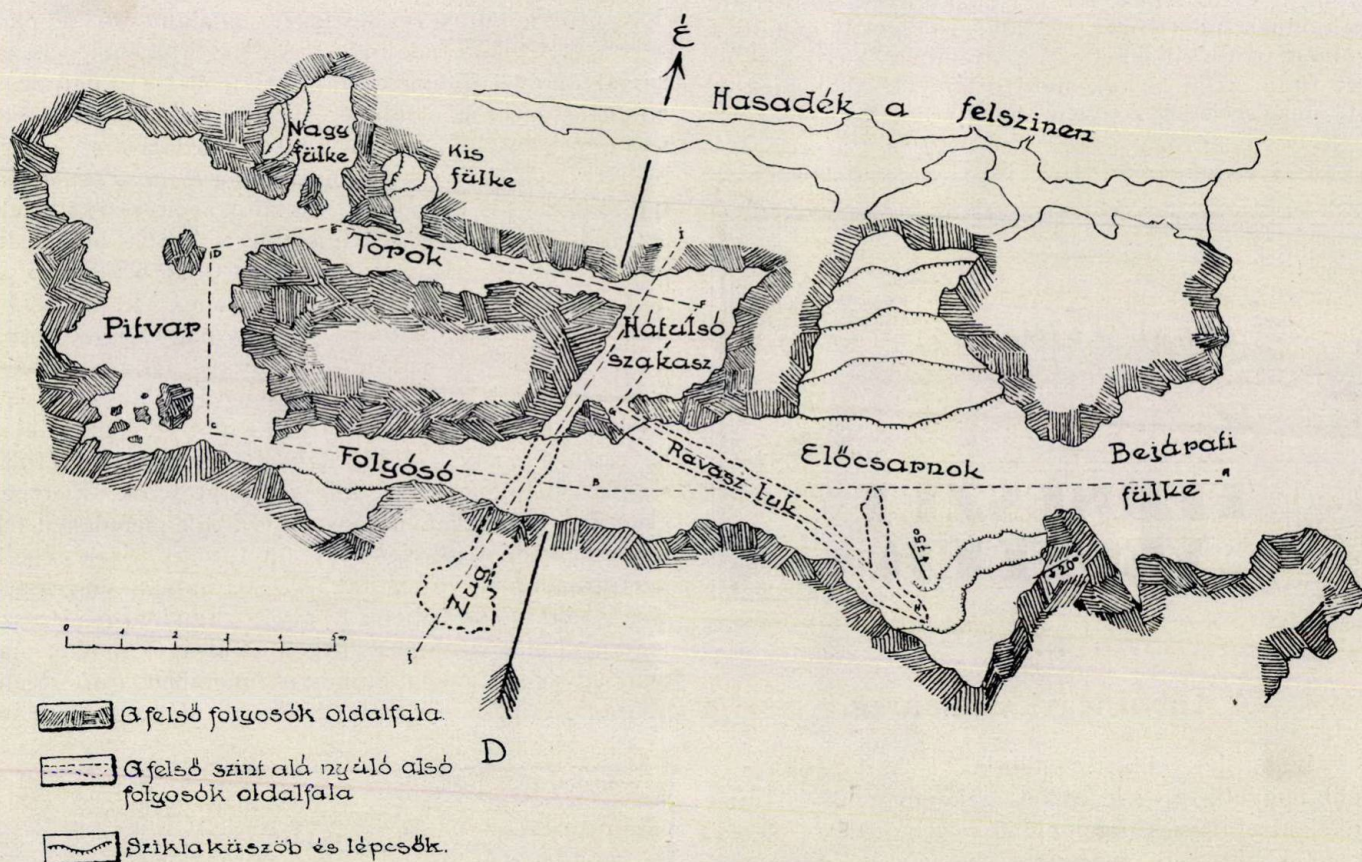
1. A Táborhegyi sziklaüreg helyszínrajza

való, hogy ebbe a bedugult töborbe közvetlenül a felszínről kerültek be a humusz és a csontmaradványok, mivel az a vakkémény révén a külvilággal közvetlen kapcsolatban volt. A Zugból visszahátrálva, délkeleti irányban találjuk a meredek lépcsőkkel levezető

pontja, mely megközelíthető. A Bejáratí fülke alatti mélysége számításaim szerint kb. 8 m lehet.

Mint a térképen is látható, a Pitvarnál az üreg ismét a bejárat irányába fordul vissza, de az alá kerül már, úgyhogy sziklaüregünknek csigalépcsőszerű ki-

Alaprajz.

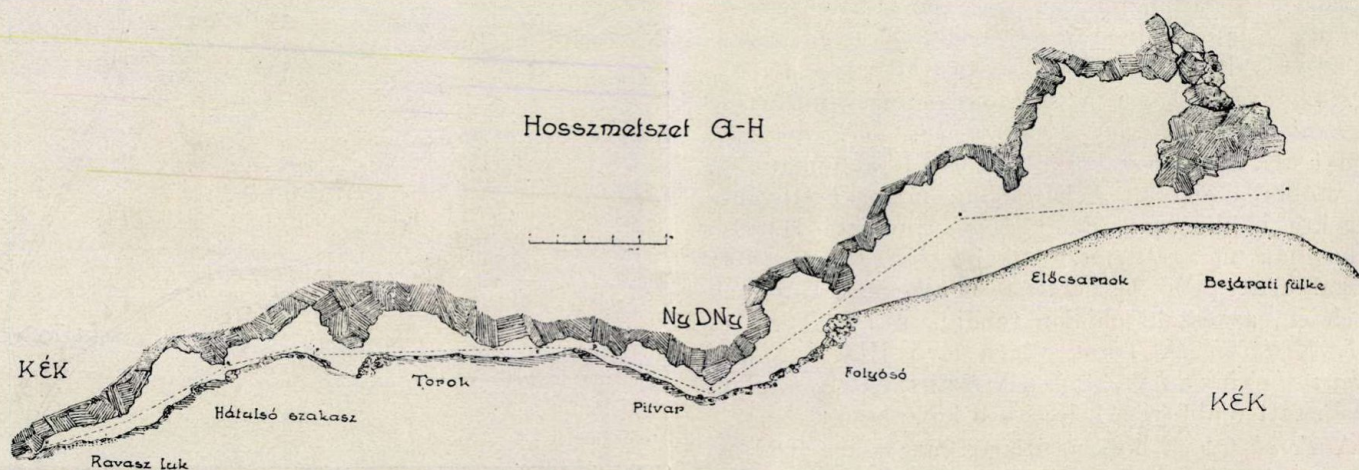

2. A Táborhegyi sziklaüreg alaprajza.

Ravaszlyukat. Magassága 0·35 és 2·15 m között, szélessége 0·25 és 0·35 m között ingadozik ; hasadékjellege nyilvánvaló. Egy 0·35 és egy 0·50 m-es lépcsőn jutunk le a fenekére. Az 5·30 m hosszú üreg vége balfelé elágazik egy 1·50 m hosszú, keskeny rókalyukba, mely lejtősen ereszkedik. Ez a Táborhegyi sziklaüreg legmélyebb

képződése van : a Ravaszlyuk már a Folyosó alá kerül.

A Táborhegyi sziklaüreg 310 m magasan fekszik a tenger színe felett, tehát már a Duna fellekvári terraszanak szintje felett van. Sohasem volt benne folyóvíz. Számtalan hasadék járja keresztül itt a sziklákat, úgyhogy a sziklaüreg legrejtettebb zugában is tiszta a

3. A Táborhegyi sziklaüreg megtört szelvénye A—H vonal mentén.

• VEGYESEK •

levegő; bárhol raktam is tüzet, az élénken égett. A szivárgó víz állandóan végzi korrodáló munkáját: a legnagyobb nyári szárazság sem tudja kiszáritani, míg télen a Folyosón túl sohasem fagy meg s még élénkebben szivárog. A sziklaüregben nem a cseppkő-képződményeknek, hanem a korrozióknak a munkájában gyönyörködhetünk.

A külszínen, a lejtős mezőről élénken kirívó szaruköves dolomittömegben van a sziklaüreg nyílása. A szaruköves dolomitban szépen látható a vetődött szerkezet: négy 1.5—2 m magas, 2—4 m széles lépcsőt látunk egymásután. Ezeket a haránttöréseket hosszanti vetődések szabdalják szét. Igen tisztán látni ezt pl. a barlangnyílás mellett, tőle északra levő bedült keskeny barlangjáratban, ahol siklasi felületek surlódási páncélja is látható. A sziklatömeg déli folytatásának is egy ilyen leszakadás szab határt. Ebben az irányban tovább, egy kisebb sziklahalmazban, egy apró (1.5 m széles, ugyanolyan mély és 0.75 m magas) üreg is van. Lát-

4. A Hátuló szakasz és a Zug I—J irányú szelvénye.

hatjuk tehát, hogy számos apró haránt- és keresztirányú törés eleve megadta a lehetőséget barlangjáratok keletkezésére. A szaruköves dolomit fedüjében levő nummulinás mészkő a sziklaüreg keletkezését csak elősegíthette.

Világosan látható, hogy a szaruköves dolomit az ÉÉNy-DDK és ÉK-DNy irányú törések találkozásánál oly nagy mértékben morzsolódott össze, hogy a szivárgó vizek korrodáló munkájukat megkezdhatték s idők folyamán a repedéseket sziklaüreggé tágitották.

Schreier Ferenc.

Irodalom:

1. Horusitzky H.: Az óbudaai barlang (Hármashatárhegyi barlang). Term. tud. Közl. XLV. köt. 1913. pag. 301.
2. Kadič O.: Jelentés az 1917—19. években végzett barlangkutatásaimról. Barlangkutatás. VII. köt. 1919. I—4. füzet, pag. 15.
3. Kadič O.: Irodalmi ismertetések. Barlangkutatás. VIII. köt. 1920. pag. 34.
4. Barcza J.—Thirring G.: Budapest dunajobbparti környéke. Budapest, 1920.
5. Kadič O.: A magyar barlangkutatás állása az 1921. évben. Barlangkutatás. IX. köt. pag. 40. 1922.
6. Vigyázó J.: Budai hegyek részletes kalauza és térképe. Budapest, 1923. pag. 63.
7. Kadič O.: Táborhegyi sziklaüreg Óbuda fölött. 3 képpel. A Természet 1924. XX. évf. szept. szám, pag. 97—99. Térkép és szelvények.
8. Az újkidású katonai térképeken már jelölve van.

Állattani szakülés. A Királyi Magyar Természet-tudományi Társulat állattani szakosztálya f. évi október hó 4-én tartotta 303. szakülését a Társulat I. emeleti üléstermében (VIII., Eszterházy-utca 16.). Csiki Ernő magyar nemzeti múzeumi állattani osztályigazgató elnöklete alatt. A szakülésen dr. Hasskó Sándor állatorvosi főiskolai tanársegéd az orang-utan fogváltását, tejfogazatát és állkapcsának lécszerkezetét ismertette számos röntgenkép bemutatása kapcsán. Dr. Horváth Géza nyug. nemzeti múzeumi főigazgató a magyar orvosok szerepéről Magyarország állatvilágának kutatásában tartott felolvasást. Dr. Szepessy Tibor állatorvosi főiskolai tanársegéd a ló állkapcsának szerkezetét demonstrálta több csontmetszet és kép alapján. Végül dr. Zimmermann Ágoston állatorvosi főiskolai ny. r. egyetemi m.-tanár a nyirokérrendszerről adott összefoglaló ismertetést, különös tekintettel a tyúk nyirok-csomóira. A szakülést barátságos vacsora követte Posch Baross-utcai vendéglőjében.

Az állatkertek állatföldrajzi berendezése. E lapok legutóbbi számának hasábjain a münchen-hellabrunni állatkert állatföldrajzi berendezéséről számoltunk be. Ezt jóval megelőzően Alexander Sokolowsky (Hamburg) a »Der Zoologische Garten« 1929. évfolyamának 284-ik oldalán, a »Tierzonen-Garten« című közleményében a többek között írja, hogy a »Natur und Schule« 1905. évfolyamában »Die Zoologische Garten als Bildungsanstalten« című értekezésében akkortájt már kijelentette: »Hasonló módon a legérdekesebb állatcsoportosítások állíthatók össze és így állatföldrajzi zónák képei élő állatokkal szemléltethetők lehetnének«.

Hagenbeck állatcsoportosításaival nagyban előrehalad az állatföldrajzi állatkerti berendezések felé, amelyet legidősebb fia, Hagenbeck Heinrich Detroit állatkertjének berendezésénél legutóbb állatföldrajzi nézőpontból mesterien végrehajtott. Ennek nyomán halad ezek szerint a müncheni új állatkert berendezése és újjáalkotása.

A stellingeni Hagenbeck állatparadicsomot 1907 május 7-én nyitották meg a nagyközönség előtt és máris a természettudományok fejlődésének rohamlépései mellett elavult volt, amelynek mintájára a mi magyar állatkertünk készült és nyílt meg 1912 május havában. Az újonnan berendezett állatkertek sorsa az új könyvekhez hasonló, amikor már a nagyközönség beléjük tekinthet, akkor már a tudományos világ szemlélődése előtt régen részben elavultak, mert a gyorsvonatszerű rohammal haladó tudományos előre-